

[Domovská Stránka](#) > ... > [Vaše Práva](#) > [Prístup K Spravodlivosti V Záležitostiach Životného Prostredia](#) > Prístup k spravodlivosti, ktorý nepatrí do rozsahu pôsobnosti EIA, IPKZ/IED, prístup k informáciám a ELD

Prístup k spravodlivosti, ktorý nepatrí do rozsahu pôsobnosti EIA, IPKZ/IED, prístup k informáciám a ELD

1.1. Rozhodnutia, akty alebo opomenutia týkajúce sa konkrétnych činností, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti právnych predpisov EÚ v oblasti životného prostredia, ale nepatria do rozsahu pôsobnosti EIA (posudzovanie vplyvov na životné prostredie) a smernice IED (smernica o priemyselných emisiách)[1]

1) Aká je uplatniteľná vnútroštátna právna úprava v oblasti aktívnej legitimácie jednotlivcov, ako aj MVO, ktoré chcú dosiahnuť a) správne preskúmanie a b) podať opravný prostriedok na vnútroštátny súd v súvislosti s postupmi prijatia rozhodnutia, aktu alebo opomenutím a jeho obsahom (najmä podmienky, ktoré treba splniť, a akékoľvek lehoty, ktoré sa uplatňujú na podanie opravného prostriedku)? Do akej miery je úroveň prístupu k vnútroštátnym súdom účinná v súvislosti s judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie a akoukoľvek súvisiacou vnútroštátnou judikatúrou?

Mnohé rozhodnutia, akty alebo opomenutia týkajúce sa konkrétnych činností, ktoré spadajú do rozsahu pôsobnosti právnych predpisov EÚ v oblasti životného prostredia mimo rozsahu pôsobnosti smerníc EIA a IED, môžu byť napadnuté v správnych a súdnych konaniach.

Právo na prieskum v správnom konaní alebo súdny prieskum upravuje niekoľko odvetvových zákonov a Správny súdny poriadok.

Niektoré zákony priznávajú verejnosti (jednotlivcom alebo mimovládny organizáciám) postavenie „účastníka správneho konania“, niektoré zákony priznávajú verejnosti postavenie „zúčastnenej osoby“ a iné zákony priznávajú verejnosti iné osobitné postavenie a iné možnosti zúčastniť sa správneho konania.

Zásadný rozdiel medzi týmito postaveniami spočíva v tom, že „účastník konania“ má právo podať odvolanie proti rozhodnutiu, ktoré má odkladný účinok, a následne má právo podať žalobu proti rozhodnutiu na súde.

Iba „účastník konania“ má právo na podanie odvolania v správnom konaní. Účastník konania má vzhľadom na možnosť podania odvolania najväčšiu možnosť ovplyvnenia správneho rozhodnutia v rámci správneho konania.

Iní (napr. zúčastnená osoba) nemajú právo podať odvolanie proti rozhodnutiu, ale môžu napadnúť právoplatné správne rozhodnutie na súde.

Aktívna legitimácia v správnom konaní:

Právo byť účastníkom konania v správnom konaní všeobecne upravuje správny poriadok.

Základným pravidlom je, že v správnom konaní je účastníkom konania osoba (fyzická alebo právnická), ktorej práva alebo povinnosti môžu byť správnym rozhodnutím priamo dotknuté alebo ktorá tvrdí, že môže byť priamo dotknutá rozhodnutím v jej právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach, a to až do času, pokiaľ sa nepreukáže opak (§ 14 ods. 1 správneho poriadku).

Niektoré odvetvové právne predpisy v oblasti životného prostredia však upravujú postavenie v správnom konaní (a definujú postavenie účastníka správneho konania) odlišným spôsobom od všeobecnej úpravy v správnom poriadku.

Medzi tieto zákony patrí napríklad stavebný zákon, zákon o ochrane prírody a krajiny, zákon o vodách, banský zákon, atómový zákon.

- zákon č. 50/1976 Zb. Stavebný zákon, ktorý upravuje vydávanie povolení pre mnohé projekty s významným vplyvom na životné prostredie, obsahuje autonómne vymedzenie účastníkov správneho konania o vydaní územného rozhodnutia a stavebného povolenia. Podľa stavebného zákona sú účastníkmi konania aj fyzické a právnické osoby, ktorých vlastnícke alebo iné práva k pozemkom alebo stavbám, ako aj k susedným pozemkom a stavbám vrátane bytov, môžu byť rozhodnutím priamo dotknuté.
- zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny upravuje okrem iného povoľovanie zásahov do chránených častí prírody alebo do podmienok ochrany chránených druhov živočíchov a rastlín. Účastníkom konania je okrem žiadateľa o povolenie aj združenie (MVO), ktorého predmetom činnosti najmenej na jeden rok je ochrana prírody a krajiny a ktoré podalo predbežnú a všeobecnú žiadosť o účasť na konaní. Toto združenie je účastníkom konania, ak potvrdilo záujem byť účastníkom jednotlivých začatých správnych konaní. Administratívne rozhodnutia podľa zákona o ochrane prírody sú najčastejšími verejnosťou napadnutými rozhodnutiami (napr. rozhodnutia o udelení výnimky zo zabitia chráneného zvierťa).
- zákon č. 364 / 2004 Z.z. o vodách: Podľa zákona o vodách môže mať verejnosť postavenie účastníka osobitného konania týkajúceho sa zásahov do povrchových a podzemných vôd, ak predloží písomné stanovisko k projektovej dokumentácii navrhovanej činnosti alebo k odbornému posudku orgánu štátnej vodnej správy.
- zákon č. 541 / 2004 Z.z. o mierovom využívaní jadrovej energie (atómový zákon): Podľa atómového zákona je účastníkom povoľovacieho konania aj fyzická alebo právnická osoba, ktorej postavenie účastníka konania vyplýva z osobitného zákona – pričom sa odkazuje na Aarhuský dohovor. (Verejnosť sa tiež môže stať účastníkom povoľovacieho konania na základe jej účasti v procese EIA.)
- zákon č. 44/1988 Zb. o ochrane a využívaní nerastného bohatstva (banský zákon): Účastníkom konania o určení dobývacieho priestoru sú fyzické a právnické osoby, ktorých vlastnícke a iné práva k pozemkom alebo stavbám môžu byť určením dobývacieho priestoru priamo dotknuté, obec, na území ktorej sa dobývací priestor nachádza (a fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorej postavenie účastníka konania vyplýva zo zákona o EIA - účastníkom povoľovacieho konania na základe jej účasti v procese EIA môže byť aj verejnosť)

Po odvolaní proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy prvého stupňa a rozhodnutí nadriadeného orgánu o odvolaní môže vyššie uvedená verejnosť podať žalobu proti rozhodnutiu o povolení na súde.

Právna legitímácia v súdnom konaní:

Ako už bolo uvedené vyššie, všeobecný koncept aktívnej legitímácie v správnom súdnictve je založený na teórii porušenia individuálneho práva.

Podľa § 178 ods. 1 Správneho súdneho poriadku je žalobca, ktorý má legitímáciu v správnom súdnictve, fyzickou osobou alebo právnickou osobou, ktorá tvrdí, že ako účastník správneho konania bol ukrátený na právach alebo právom chránených záujmoch rozhodnutím orgánu verejnej správy alebo opatrením orgánu verejnej správy.

Na základe účinkov Aarhuského dohovoru a práva EÚ však vnútroštátne právo ustanovilo pre tzv. „zainteresovanú verejnosť“ osobitné postavenie. Správny súdny poriadok zaručuje „zainteresovanej verejnosti“ právo na prístup k súdu. Pojem „zainteresovaná verejnosť“ však môže mať iný význam ako pojem „dotknutá verejnosť“ uvedený vyššie.

Podľa § 42 ods. 1 Správneho súdneho poriadku, ak má „zainteresovaná verejnosť“ právo podľa osobitného predpisu „zúčastniť sa“ na administratívnom konaní vo veciach životného prostredia, je oprávnená

- podať na súde žalobu proti rozhodnutiu alebo opatreniu orgánu verejnej správy,
- podať žalobu na súd proti nezákonnej nečinnosti orgánu verejnej správy,
- podať žalobu na súd proti všeobecne záväznému nariadeniu (napr. územnému plánu upravujúcemu využitie územia).

To znamená, že podľa Správneho súdneho poriadku „zainteresovaná verejnosť“ je osoba, ktorá má „právo zúčastniť sa na administratívnom konaní“ vo veciach životného prostredia podľa osobitných právnych predpisov v oblasti životného prostredia.

„Zainteresovanou verejnosťou“ môže byť fyzická osoba, právnická osoba, miestne občianske združenie alebo

mimovládna environmentálna organizácia. V praxi sa vyskytujú aj prípady, keď sa „zainteresovanou verejnosťou“ stali obec alebo zahraničný právny subjekt (zahraničná mimovládna organizácia podporujúca ochranu životného prostredia).

V tejto súvislosti je dôležité, ako je „zainteresovaná verejnosť“ definovaná v sektorovo špecifických zákonoch upravujúcich správne konania v oblasti životného prostredia.

Na to, aby bola verejnosť „zainteresovanou verejnosťou“ v zmysle Správneho súdneho poriadku a aby mala právo podať žalobu na súde, musí spĺňať stanovené podmienky. Podstatné je najmä splnenie podmienky, že príslušník verejnosti má „právo zúčastniť sa na administratívnom konaní podľa osobitného predpisu“. „Právo zúčastniť sa na administratívnom konaní“ je širší pojem ako postavenie „účastníka správneho konania“. Je to rozdiel v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou, kde sa legitímácia v konaní pred správnym súdom obmedzovala výlučne na „účastníka správneho konania“.

„Právo zúčastniť sa na administratívnom konaní“ teda zahŕňa:

- právo byť „účastníkom konania“ (napr. § 82 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, § 24 zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, § 9 zákona č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia),
- právo byť „zúčastnenou osobou“, ktorá má užší rozsah práv ako „účastník konania“ a nemá právo podať proti rozhodnutiu odvolanie (§ 67 zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch v spojení s ustanovením § 15a správneho poriadku: združenie vrátane mimovládnych organizácií sú „zúčastnenou osobou“ v konaniach podľa zákona o lesoch, ak predmet ich činnosti súvisí s využívaním a ochranou lesného majetku a ak písomne oznámi svoju účasť v konaní najneskôr do 7 dní od upovedomenia o začatí konaní),
- právo na „inú účasť“ (napr. účasť na schvaľovaní územných plánov podľa § 12 až 18 stavebného zákona, účasť na schvaľovaní programu ochrany ovzdušia podľa § 10 zákona č. 137 / 2010 Zb. o ovzduší, účasť na schvaľovaní plánu manažmentu povodia podľa § 13 zákona č. 354/2004 Z. z. o vodách).

Podľa § 178 ods. 3 Správneho súdneho poriadku „zainteresovaná verejnosť“ je oprávnená podať správnu žalobu proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy, ak tvrdí, že tým bol porušený verejný záujem v oblasti životného prostredia.

Úroveň prístupu k vnútroštátnym súdom sa výrazne zvýšila vďaka judikatúre Súdneho dvora Európskej únie a následnej judikatúre najvyššieho súdu. Rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie mali veľmi pozitívny vplyv na výklad procesných pravidiel týkajúcich sa postavenia účastníka správneho a súdneho konania.

Veľmi významný je rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 8. marca 2011 Lesoochranárske zoskupenie VLK proti Ministerstvu životného prostredia Slovenskej republiky (C-240/09), v ktorom súd rozhodol: „*Článok 9 ods. 3 Dohovoru o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia schváleného v mene Európskeho spoločenstva rozhodnutím Rady 2005/370/ES zo 17. februára 2005 nemá priamy účinok v práve Únie. Prináleží však vnútroštátnemu súdu, aby poskytol taký výklad procesného práva týkajúceho sa podmienok, ktoré je potrebné splniť na podanie správneho opravného prostriedku alebo žaloby, ktorý bude v čo najväčšej možnej miere v súlade tak s cieľmi článku 9 ods. 3 tohto dohovoru, ako aj s cieľom účinnej súdnej ochrany práv poskytovaných právom Únie, aby mohla organizácia na ochranu životného prostredia, akou je Lesoochranárske zoskupenie VLK, napadnúť na súde rozhodnutie prijaté v rámci správneho konania, ktoré by mohlo byť v rozpore s právom Únie v oblasti životného prostredia.*“

Na základe rozsudku Súdneho dvora EÚ C-240/09 boli vydané rozsudky najvyššieho súdu, ktorým sa mimovládnym organizáciám v oblasti životného prostredia priznalo postavenie účastníka konania, a to za tým účelom, aby mali prístup k súdu.

Rozsudok Najvyššieho súdu sp. zn. 5 Sžp 41/2009 z 12. apríla 2011:

Podľa názoru najvyššieho súdu majú medzinárodné právne záväzky (tj. Aarhuský dohovor) „majú v konečnom dôsledku ten dopad, že narúšajú klasickú koncepciu aktívnej legitímácie jednotlivcov v konaní pred správnymi orgánmi tým, že priznávajú postavenie účastníka konania aj verejnosti, resp. v niektorých prípadoch iba verejnosti zainteresovanej na ochrane životného prostredia.“ Najvyšší súd potom uviedol, že iba taký výklad procesného práva, ktorý umožňuje organizácii ochrany životného prostredia, ako je žalobca, napadnúť rozhodnutie prijaté v správnom konaní, ktoré môže byť v rozpore s právom Spoločenstva v oblasti životného prostredia na súde,

zohľadní ciele článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru, ako aj cieľ účinnej súdnej ochrany práv priznaných právom EÚ.

Rozsudok Najvyššieho súdu sp. zn. 3Sžp 30/2009 z 2. júna 2011:

„Vzhľadom na rozsudok Súdneho dvora Európskej únie C-240/09 zo dňa 08.03.2011 senát odvolacieho súdu extenzívnym eurokonformným výkladom až na úroveň nevyvrátiteľnej domnienky priznal žalobcovi, ako zúčastnenej osobe rovnaký rozsah práv ako by mal v postavení účastníka konania. Účastník konania podľa § 14 ods. 1 správneho poriadku je osoba, ktorá je nositeľom zákonného práva, právom chráneného záujmu alebo povinnosti (ktoré vyplývajú z hmotnoprávneho predpisu) a o takomto práve, právom chránenom záujme alebo povinnosti je oprávnený rozhodovať správny orgán. Vnútroštátny orgán aplikácie práva sa vždy musí usilovať o eurokonformný výklad vnútroštátneho práva (výklad v súlade s komunitárnym právom). Vnútroštátny súd môže prostredníctvom eurokonformnej interpretácie vyplniť medzery vnútroštátneho právneho predpisu. Napriek tomu, že Súdny dvor Európskej únie vyslovil, že článok 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru nemá priamy účinok v práve Európskej únie, bolo potrebné extenzívnym výkladom rozšíriť vyššie uvedenú definíciu účastníka správneho konania a rovnaký rozsah práv, ako má účastník konania priznať aj iným osobám (najmä právo podať žalobu určenú na zabezpečenie ochrany práv), s cieľom zaistiť účinnú ochranu životného prostredia“.

Okrem tohto pozitívneho vývoja však naďalej pretrvávajú nedostatky týkajúce sa prietahov v súdnych konaniach pred správnymi súdmi a nedostatočného využitia právomocí správnych súdov na priznanie odkladného účinku žaloby proti správne rozhodnutiu.

2) Aký je rozsah správneho preskúmania (ak je to vhodné) a súdneho preskúmania (ak je to vhodné)? Vzťahuje sa na procesnú aj vecnú zákonnosť?

V zmysle čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru a rozsudkov Súdneho dvora EÚ sú sudy povinné vykladať procesné pravidlá tak, aby verejnosť mohla napadnúť procesnú aj hmotnoprávnú zákonnosť rozhodnutí, aktov alebo opomenutí.

Potvrdil to napríklad rozsudok Najvyššieho súdu č. 5 Sžp 41/2009 z 12. apríla 2011, z ktorého vyplýva, že iba taký výklad procesného práva, ktorý umožňuje environmentálnej organizácii napadnúť rozhodnutie prijaté v správnom konaní, ktoré môže byť v rozpore s právom Spoločenstva v oblasti životného prostredia, bude rešpektovať ciele článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru, ako aj cieľ efektívnej súdnej ochrany práv priznaných právom EÚ.

3) Existuje pred podaním žaloby na súd požiadavka vyčerpania správnych opravných prostriedkov pred súdnymi opravnými prostriedkami?

Podľa § 7 písm. a) Správneho súdneho poriadku účastník konania musí pred podaním žaloby na súd vyčerpať riadne opravné prostriedky proti napadnutému správne rozhodnutiu (t. j. odvolanie). Zákon však výslovne uvádza, že povinnosť vyčerpať všetky riadne opravné prostriedky sa na „zainteresovanú verejnosť“ nevzťahuje, ak zainteresovaná verejnosť nemala nárok na riadny opravný prostriedok (odvolanie).

V prípadoch, keď „zainteresovaná verejnosť“ nemá postavenie „účastníka konania“ podľa osobitného predpisu, ale „inú formu“ účasti na konaní (napr. „zúčastnená osoba“), nemôže spĺňať požiadavku na vyčerpanie riadnych opravných prostriedkov (odvolanie). Požiadavka na vyčerpanie riadnych opravných prostriedkov (odvolaní) sa preto v tomto prípade nevzťahuje na „zainteresovanú verejnosť“.

4) Je potrebné na získanie aktívnej legitímácie na podanie žaloby pred vnútroštátnymi súdmi zúčastniť sa na verejnej konzultačnej fáze správneho konania – predkladať pripomienky, zúčastňovať sa na pojednávaní atď.?

Všeobecne sa uznáva, že aby sa verejnosť stala „zainteresovanou verejnosťou“ a mala právne postavenie podľa Správneho súdneho poriadku, musí sa nejakým spôsobom zúčastniť fázy „verejnej konzultácie“ v administratívnom konaní týkajúcom sa životného prostredia.

5) Sú niektoré dôvody/tvrdenia vylúčené zo štádia súdneho preskúmania?

Ako už bolo uvedené, preskúmanie a overenie vedeckej a technickej presnosti v súdnych konaniach je obmedzené. Podľa Správneho súdneho poriadku sudy nepreskúmajú rozhodnutia orgánov verejnej správy a opatrenia orgánov verejnej správy, ktorých vydanie závisí výlučne od posúdenia zdravotného stavu osôb alebo technického stavu vecí, ak neznamenajú právnu prekážku výkonu povolenia, zamestnania, podnikateľskej alebo inej hospodárskej

činnosti (to neplatí na rozhodnutia a opatrenia v sociálnych veciach). Pri rozhodnutí, opatrení alebo inom zásahu, ktoré orgán verejnej správy vydal alebo vykonal na základe zákonom povolenej správnej úvahy, správny súd preskúmava iba, či také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah nevybočili z medzí a hľadísk ustanovených zákonom. Správny súd neposudzuje účelnosť, hospodárnosť a vhodnosť rozhodnutia orgánu verejnej správy, opatrenia orgánu verejnej správy alebo iného zásahu orgánu verejnej správy (s výnimkou preskúmania správnych sankcií).

To znamená, že použitie argumentov týkajúcich sa posúdenia zdravotného alebo technického stavu osoby, efektívnosti, hospodárnosti a primeranosti rozhodnutia orgánu verejnej správy je v rámci súdneho konania v správnom súdnictve obmedzené.

Súd však môže preskúmať odborné a technické zistenia, či nedošlo k rozporu medzi týmito zisteniami a závermi a úvahami správnych orgánov.

6) Primerané, spravodlivé – ako sa to uplatňuje vo vnútroštátnej jurisdikcii?

Podľa správneho poriadku majú všetci účastníci v konaní rovnaké procesné práva a povinnosti. Podľa Správneho súdneho poriadku majú účastníci v konaní pred správnym súdom rovnaké práva a povinnosti.

7) Ako sa pojem „včasné“ vykonáva vnútroštátnymi právnymi predpismi?

Podľa správneho poriadku sú správne orgány povinné svedomite a zodpovedne sa zaoberať každou vecou, ktorá je predmetom konania, vybaviť ju včas a bez zbytočných prieťahov a použiť najvhodnejšie prostriedky, ktoré vedú k správne vybaveniu veci.

Správny poriadok ustanovuje lehoty na vydanie správneho rozhodnutia (pozri vyššie).

Správny súd môže žalobe priznať odkladný účinok tak, aby výkon napadnutého rozhodnutia nespravil súdny prieskum rozhodnutia zbytočným.

Ak správny súd priznal správnej žalobe odkladný účinok (podľa § 185 písm. a)), je povinný rozhodnúť o správnej žalobe do šiestich mesiacov od vydania uznesenia o priznaní odkladného účinku (§ 187 ods. 1 Správneho súdneho poriadku).

8) Je k dispozícii súdny príkaz ukladajúci povinnosť zdržať sa určitého konania? Ak áno, aké sú procedurálne požiadavky v súvislosti s oprávnením požiadať o jeho vydanie? Existujú okrem všeobecných vnútroštátnych ustanovení osobitné pravidlá uplatniteľné na každý sektor?

Platia tu všeobecné pravidlá týkajúce sa možnosti súdu priznať odkladný účinok žaloby proti správne rozhodnutiu (pozri vyššie).

Súd môže na návrh žalobcu priznať žalobe odkladný účinok - teda nariadiť odklad vykonateľnosti napadnutého správneho rozhodnutia (§ 185 Správneho súdneho poriadku). Súd to však nemôže urobiť z vlastnej iniciatívy, ale iba na návrh.

Správny súd môže na návrh žalobcu a po vyjadrení žalovaného uznesením priznať správnej žalobe odkladný účinok,

1. ak by okamžitým výkonom alebo inými právnymi následkami napadnutého rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo opatrenia orgánu verejnej správy hrozila závažná ujma, značná hospodárska škoda či finančná škoda, závažná ujma na životnom prostredí, prípadne iný vážny nenapraviteľný následok a priznanie odkladného účinku nie je v rozpore s verejným záujmom,
2. ak napadnuté rozhodnutie orgánu verejnej správy alebo opatrenie orgánu verejnej správy má podklad v právne záväznom akte Európskej únie, o ktorého platnosti možno mať vážne pochybnosti, a žalobcovi by inak hrozila vážna a nenapraviteľná ujma a priznanie odkladného účinku nie je v rozpore so záujmom Európskej únie.

Súd rozhodne o návrhu žalobcu na priznanie odkladného účinku do 30 dní od doručenia vyjadrenia žalovaného k tejto žiadosti.

Ak správny súd návrhu žalobcu na priznanie odkladného účinku nevyhoví, uznesením ho zamietne.

Proti uzneseniu súdu o odkladnom účinku žaloby nie je prípustná kasačná sťažnosť.

9) Aké sú pravidlá, pokiaľ ide o náklady na podanie opravného prostriedku v súvislosti s prístupom k spravodlivosti v týchto oblastiach? Aké sú možné dôsledky neúspechu v konaní pred súdom? Aké sú ochranné opatrenia proti neprimerane vysokým nákladom a zahŕňajú tieto opatrenia výslovný zákonný odkaz na požiadavku, že náklady by nemali byť neprimerane vysoké?

Súdne poplatky za jednotlivé druhy žalôb v rámci správneho súdnictva sa stanovujú paušálne bez ohľadu na hodnotu veci (pozri zákon č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch).

Súdny poplatok za podanie správnej žaloby proti rozhodnutiu alebo opatreniu orgánu verejnej správy je 70 EUR.

Súdny poplatok za podanie správnej žaloby proti všeobecne záväznému nariadeniu obce je 50 EUR.

Od súdneho poplatku sú oslobodené nadácie a charitatívne organizácie, humanitárne organizácie, environmentálne organizácie a združenia pôsobiace v oblasti ochrany spotrebiteľa, ako aj obce a kraje v konaniach vo verejnom a sociálnom záujme.

Správny súd na návrh prizná oslobodenie od súdneho poplatku, ak to vyžadujú okolnosti účastníka konania.

Súdny poplatok bude vrátený, ak bolo súdne konanie prerušené, ak bola žaloba pred prejednaním veci zamietnutá alebo ak bola správna žaloba, kasačná sťažnosť alebo žaloba na obnovu súdneho konania vzatá späť.

V konaniach v správnom súdnictve súd prizná žalobcovi voči žalovanému právo na úplnú alebo čiastočnú náhradu dôvodne vynaložených trov konania, ak mal žalobca vo veci celkom alebo sčasti úspech. Správny súd však môže rozhodnúť, že náhradu trov konania celkom alebo sčasti neprizná, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa. Žalovanému prizná súd podľa pomeru jeho úspechu vo veci voči žalobcovi právo na náhradu dôvodne vynaložených trov konania iba, ak to možno spravodlivo požadovať. Správny súdny poriadok výslovne stanovuje, že orgánu štátnej správy však náhradu trov právneho zastúpenia možno priznať len výnimočne (keďže majú vlastných zamestnancov - právnikov, ktorí ich môžu v spore zastupovať).

1.2. Rozhodnutia, akty alebo opomenutia týkajúce sa správnych postupov, ktoré sa majú dodržiavať s cieľom dosiahnuť súlad s vnútroštátnymi vykonávacími právnymi predpismi týkajúcimi sa smernice 2001/42/ES o strategickom environmentálnom posudzovaní (SEA)[2]

1) Aká je uplatniteľná vnútroštátna právna úprava v oblasti aktívnej legitímácie jednotlivcov, ako aj MVO, ktoré chcú dosiahnuť a) správne preskúmanie a b) podať opravný prostriedok na vnútroštátny súd v súvislosti s postupmi prijatia rozhodnutia, aktu alebo opomenutím (najmä podmienky, ktoré treba splniť, a akékoľvek lehoty, ktoré sa uplatňujú na podanie opravného prostriedku)? Do akej miery je úroveň prístupu k vnútroštátnym súdom účinná v súvislosti s judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie a akoukoľvek súvisiacou vnútroštátnou judikatúrou?

V slovenskej legislatíve neexistuje ustanovenie, ktoré výslovne poskytuje jednotlivcom alebo mimovládny organizáciám prístup k spravodlivosti, pokiaľ ide o „koncepty, plány alebo programy“, na ktoré sa vzťahuje smernica SEA alebo ktoré sa týkajú životného prostredia.

Správny súdny poriadok však výslovne umožňuje „zainteresovanej verejnosti“ podať žalobu proti „opatreniu orgánu verejnej správy“ a proti „všeobecne záväznému nariadeniu“.

„Koncepty, plány alebo programy“, aby mohli byť napadnuté pred súdom, musia byť buď opatrením orgánu verejnej správy, alebo musia byť prijaté vo forme „všeobecne záväzného nariadenia obce“.

Osoba, ktorej práva boli porušené, alebo „zainteresovaná verejnosť“ môže napadnúť na súde nielen rozhodnutie, ale aj opatrenie orgánu verejnej správy.

Podľa § 178 ods. 1 Správneho súdneho poriadku žalobcom je fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá o sebe

tvrdí, že ako účastník administratívneho konania bola rozhodnutím orgánu verejnej správy alebo opatrením orgánu verejnej správy ukrátená na svojich právach alebo právom chránených záujmoch.

Podľa § 178 ods. 3 a § 359 ods. 2 Správneho súdneho poriadku „zainteresovaná verejnosť“ je oprávnená podať správnu žalobu proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy, ak tvrdí, že tým bol porušený verejný záujem v oblasti životného prostredia.

Podľa § 42 ods. 1 Správneho súdneho poriadku, ak má „zainteresovaná verejnosť“ právo podľa osobitného predpisu „zúčastniť sa“ na administratívnom konaní vo veciach životného prostredia, je oprávnená

- podať na súde žalobu proti rozhodnutiu alebo opatreniu orgánu verejnej správy,
- podať žalobu na súd proti nezákonnej nečinnosti orgánu verejnej správy,
- podať žalobu na súd proti všeobecne záväznému nariadeniu obce (napr. územný plán upravujúci využitie územia je prijatý všeobecne záväzným nariadením obce).

To znamená, že podľa Správneho súdneho poriadku je „zainteresovanou verejnosťou“ osoba, ktorá má „právo zúčastniť sa na administratívnom konaní“ vo veciach životného prostredia podľa osobitných zákonov o životnom prostredí.

„Zainteresovanou verejnosťou“ môže byť fyzická osoba, právnická osoba, miestne občianske združenie alebo mimovládna environmentálna organizácia. V praxi existujú aj prípady, keď sa aj obec alebo zahraničný právny subjekt (zahraničná mimovládna organizácia podporujúca ochranu životného prostredia) stali „zainteresovanou verejnosťou“.

V tejto súvislosti je dôležité, ako je „zainteresovaná verejnosť“ definovaná v sektorovo špecifických zákonoch upravujúcich správne konania v oblasti životného prostredia.

Na to, aby bola verejnosť „zainteresovanou verejnosťou“ v zmysle Zákonníka súdneho správneho poriadku a aby mala právo podať žalobu na súde, musí spĺňať stanovené podmienky. Podstatné je najmä splnenie podmienky, že príslušník verejnosti má „právo zúčastniť sa na administratívnom konaní podľa osobitného predpisu“. „Právo zúčastniť sa na administratívnom konaní“ je širší pojem ako postavenie „účastníka správneho konania“.

Pokiaľ ide o „koncepty, plány alebo programy“, „právo zúčastniť sa na administratívnom konaní“ zahŕňa napríklad účasť verejnosti (t. j. účasť je otvorená pre kohokoľvek) na

- schvaľovaní územných plánov podľa § 12 až 18 stavebného zákona,
- schválenie programu ochrany ovzdušia podľa § 10 zákona č. 137/210 Zb. o ovzduší,
- schválenie plánu manažmentu povodia podľa § 13 zákona č. 354/2004 Z. z. o vodách.

Ak sa teda verejnosť (jednotlivec alebo mimovládna organizácia) zúčastňovala napríklad na príprave územného plánu (územného plánu), programu ochrany ovzdušia alebo plánu manažmentu povodia, stáva sa „zainteresovanou verejnosťou“ a má právo podať proti týmto aktom žalobu na súde.

Efektívnosť prístupu k spravodlivosti pred vnútroštátnymi súdmi sa významne zvýšila vďaka judikatúre Súdneho dvora Európskej únie a následnej judikatúre najvyššieho súdu. Konkrétne rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie mali veľmi pozitívny vplyv na výklad aktívnej legitímácie v správnom a súdnom konaní. Efektívnosť prístupu k spravodlivosti pred vnútroštátnymi súdmi sa v prvom rade výrazne zvýšila rozsudkom Súdneho dvora EÚ Lesoochranárske zoskupenie VLK proti Ministerstvu životného prostredia Slovenskej republiky (C-240/09), ktorý deklaroval nepriamy účinok čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru a povinnosť vnútroštátnych súdov vykladať vnútroštátne procesné právo v súlade s cieľom čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru.

Na základe žaloby viacerých mimovládnych organizácií a obyvateľov mesta Bratislavy a ich argumentácie odkazujúcej na čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru a judikatúru Súdneho dvora Európskej únie uznal Krajský súd v Bratislave ich postavenie účastníka konania pred správnym súdom a zrušil opatrenie „Integrovaný program zlepšovania kvality ovzdušia pre znečisťujúce látky PM10, NO2, benzopyrén a ozón v oblasti riadenia kvality ovzdušia“.

V súčasnosti nie sú známe žiadne ďalšie podobné prípady, existuje však šanca, že súdy by mohli takto rozhodnúť aj v iných prípadoch týkajúcich sa „konceptí, plánov alebo programov“, ktoré sa prijímajú vo forme „opatrenia orgánu verejnej správy“ alebo formou „všeobecne záväzného nariadenia obce“.

Okrem tohto pozitívneho vývoja však naďalej pretrvávajú nedostatky týkajúce sa prieťahov v súdnych konaniach pred správnymi súdmi a nedostatočného využitia právomoci správnych súdov na priznanie odkladného účinku žaloby proti správne rozhodnutiu alebo opatreniu orgánu verejnej správy.

2) Aký je rozsah správneho preskúmania (ak je to vhodné) a súdneho preskúmania (ak je to vhodné)? Vzťahuje sa na procesnú aj vecnú zákonnosť?

V zmysle čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru a rozsudkov Súdneho dvora EÚ sú sudy povinné vykladať procesné pravidlá tak, aby verejnosť mohla napadnúť procesnú aj hmotnoprávnu zákonnosť rozhodnutí, aktov alebo opomenutí.

3) Existuje pred podaním žaloby na súd požiadavka vyčerpania správnych opravných prostriedkov pred súdnymi opravnými prostriedkami?

Podľa Správneho súdneho poriadku musí žalobca pred podaním žaloby na súd vyčerpať riadne opravné prostriedky proti napadnutému rozhodnutiu alebo opatreniu (t. j. odvolanie).

Pretože nie je možné podať odvolanie proti schváleniu plánu, programu alebo všeobecne záväzného nariadenia obce, nie je potrebné vyčerpať administratívne opravné prostriedky pred podaním žaloby na súde.

4) Je potrebné na získanie aktívnej legitímácie na podanie žaloby pred vnútroštátnymi súdmi zúčastniť sa na verejnej konzultačnej fáze správneho konania – predkladať pripomienky, zúčastňovať sa na pojednávaní atď.?

Podľa Správneho súdneho poriadku môže osoba, ktorá má „právo zúčastniť sa na administratívnom konaní“ („zainteresovaná verejnosť“), podať žalobu na súde. Z princípu subsidiarity správneho súdnictva vyplýva, že osoba („zainteresovaná verejnosť“) musí využiť právo zúčastniť sa administratívneho konania (podať pripomienku, zúčastniť sa na pojednávaní, podať odvolanie), aby mohla podať žalobu na súde.

5) Je k dispozícii súdny príkaz ukladajúci povinnosť zdržať sa určitého konania? Ak áno, aké sú procedurálne požiadavky v súvislosti s oprávnením požiadať o jeho vydanie? Existujú okrem všeobecných vnútroštátnych ustanovení osobitné pravidlá uplatniteľné na každý sektor?

Ako už bolo uvedené vyššie, súd môže na návrh žalobcu priznať žalobe odkladný účinok (§ 185 Správneho súdneho poriadku). Súdom môže žalobe priznať odkladný účinok, ak by okamžitým výkonom alebo inými právnymi následkami napadnutého rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo opatrenia orgánu verejnej správy hrozila závažná ujma, značná hospodárska škoda či finančná škoda, závažná ujma na životnom prostredí, prípadne iný vážny nenapraviteľný následok a priznanie odkladného účinku nie je v rozpore s verejným záujmom.

Správny súd môže uznesením na návrh žalobcu dočasne pozastaviť účinnosť všeobecne záväzného nariadenia, jeho časti alebo niektorého jeho ustanovenia, ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva a slobody, ak hrozí značná hospodárska škoda alebo závažná ujma na životnom prostredí, prípadne iný vážny nenapraviteľný následok (§ 362 ods. 1 Správneho súdneho poriadku).

Je teda teoreticky možné priznať odkladný účinok žalobe proti plánu alebo programu, na ktorý sa vzťahuje SEA, ale pre žalobcu môže byť ťažké preukázať (z dôvodu absencie okamžitého priameho účinku plánu alebo programu), že existuje riziko závažnej ujmy, značnej hospodárskej škody či finančnej škody, závažnej ujmy na životnom prostredí, prípadne iný vážny nenapraviteľný následok.

6) Aké sú pravidlá, pokiaľ ide o náklady na podanie opravného prostriedku v súvislosti s prístupom k spravodlivosti v týchto oblastiach? Aké sú možné dôsledky neúspechu v konaní pred súdom? Aké sú ochranné opatrenia proti neprimerane vysokým nákladom a zahŕňajú tieto opatrenia výslovný zákonný odkaz na požiadavku, že náklady by nemali byť neprimerane vysoké?

Súdne poplatky za jednotlivé druhy žalôb v rámci správneho súdnictva sa stanovujú paušálne bez ohľadu na hodnotu veci (pozri zákon č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch).

Súdny poplatok za podanie správnej žaloby proti rozhodnutiu alebo opatreniu orgánu verejnej správy je 70 EUR.

Súdny poplatok za podanie správnej žaloby proti všeobecne záväznému nariadeniu obce je 50 EUR.

Od súdneho poplatku sú oslobodené nadácie a charitatívne organizácie, humanitárne organizácie, environmentálne organizácie a združenia pôsobiace v oblasti ochrany spotrebiteľa, ako aj obce a kraje v konaniach vo verejnom a sociálnom záujme.

Správny súd na návrh prizná oslobodenie od súdneho poplatku, ak to vyžadujú okolnosti účastníka konania.

Súdny poplatok bude vrátený, ak bolo súdne konanie prerušené, ak bola žaloba pred prejednaním veci zamietnutá alebo ak bola správna žaloba, kasačná sťažnosť alebo žaloba na obnovu súdneho konania vzatá späť.

V konaniach v správnom súdnictve súd prizná žalobcovi voči žalovanému právo na úplnú alebo čiastočnú náhradu dôvodne vynaložených trov konania, ak mal žalobca vo veci celkom alebo sčasti úspech. Správny súd však môže rozhodnúť, že náhradu trov konania celkom alebo sčasti neprizná, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa. Žalovanému prizná súd podľa pomeru jeho úspechu vo veci voči žalobcovi právo na náhradu dôvodne vynaložených trov konania iba, ak to možno spravodlivo požadovať. Správny súdny poriadok výslovne stanovuje, že orgánu štátnej správy však náhradu trov právneho zastúpenia možno priznať len výnimočne (keďže majú vlastných zamestnancov - právnikov, ktorí ich môžu v spore zastupovať).

1.3. Rozhodnutia, akty alebo opomenutia týkajúce sa správnych postupov, ktoré sa majú dodržiavať s cieľom splniť požiadavky na účasť verejnosti stanovené v článku 7 Aarhuského dohovoru, pokiaľ ide o plány a programy, ktoré neboli predložené podľa postupov uvedených v smernici 2001/42/ES o strategickom environmentálnom posudzovaní (SEA)[3]

1) Aká je uplatniteľná vnútroštátna právna úprava v oblasti aktívnej legitímácie jednotlivcov, ako aj MVO, ktoré chcú dosiahnuť a) správne preskúmanie a b) podať opravný prostriedok na vnútroštátny súd v súvislosti s postupmi prijatia rozhodnutia, aktu alebo opomenutím (najmä podmienky, ktoré treba splniť, a akékoľvek lehoty, ktoré sa uplatňujú na podanie opravného prostriedku)? Do akej miery je úroveň prístupu k vnútroštátnym súdom účinná v súvislosti s judikatúrou Súdného dvora Európskej únie a akoukoľvek súvisiacou vnútroštátnou judikatúrou?

V slovenskej legislatíve nie je ustanovenie, ktoré výslovne poskytuje jednotlivcom alebo mimovládny organizáciám prístup k spravodlivosti, pokiaľ ide o „koncepty, plány alebo programy“ týkajúce sa životného prostredia.

Správny súdny poriadok však výslovne umožňuje „zainteresovanej verejnosti“ podať žalobu proti „opatreniu orgánu verejnej správy“ a proti „všeobecne záväznému nariadeniu“.

„Koncepty, plány alebo programy“, aby mohli byť napadnuté pred súdom, musia byť buď opatrením orgánu verejnej správy, alebo musia byť prijaté vo forme „všeobecne záväzného nariadenia obce“.

Osoba, ktorej práva boli porušené, alebo „zainteresovaná verejnosť“ môže napadnúť na súde nielen rozhodnutie, ale aj opatrenie orgánu verejnej správy.

Podľa § 178 ods. 1 Správneho súdneho poriadku žalobcom je fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá o sebe tvrdí, že ako účastník administratívneho konania bola rozhodnutím orgánu verejnej správy alebo opatrením orgánu verejnej správy ukrátená na svojich právach alebo právom chránených záujmoch.

Podľa § 178 ods. 3 a § 359 ods. 2 Správneho súdneho poriadku „zainteresovaná verejnosť“ je oprávnená podať správnu žalobu proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy, ak tvrdí, že tým bol porušený verejný záujem v oblasti životného prostredia.

Podľa § 42 ods. 1 Správneho súdneho poriadku, ak má „zainteresovaná verejnosť“ právo podľa osobitného predpisu „zúčastniť sa“ na administratívnom konaní vo veciach životného prostredia, je oprávnená

- podať na súde žalobu proti rozhodnutiu alebo opatreniu orgánu verejnej správy,
- podať žalobu na súd proti nezákonnej nečinnosti orgánu verejnej správy,
- podať žalobu na súd proti všeobecne záväznému nariadeniu obce (napr. územný plán upravujúci využitie územia je prijatý všeobecne záväzným nariadením obce).

To znamená, že podľa Správneho súdneho poriadku je „zainteresovanou verejnosťou“ osoba, ktorá má „právo zúčastniť sa na administratívnom konaní“ vo veciach životného prostredia podľa osobitných zákonov o životnom prostredí.

„Zainteresovanou verejnosťou“ môže byť fyzická osoba, právnická osoba, miestne občianske združenie alebo mimovládna environmentálna organizácia. V praxi existujú aj prípady, keď sa aj obec alebo zahraničný právny subjekt (zahraničná mimovládna organizácia podporujúca ochranu životného prostredia) stali „zainteresovanou verejnosťou“.

V tejto súvislosti je dôležité, ako je „zainteresovaná verejnosť“ definovaná v sektorovo špecifických zákonoch upravujúcich správne konania v oblasti životného prostredia.

Na to, aby bola verejnosť „zainteresovanou verejnosťou“ v zmysle Zákonníka súdneho správneho poriadku a aby mala právo podať žalobu na súde, musí spĺňať stanovené podmienky. Podstatné je najmä splnenie podmienky, že príslušník verejnosti má „právo zúčastniť sa na administratívnom konaní podľa osobitného predpisu“. „Právo zúčastniť sa na administratívnom konaní“ je širší pojem ako postavenie „účastníka správneho konania“.

Pokiaľ ide o „koncepty, plány alebo programy“, „právo zúčastniť sa na administratívnom konaní“ zahŕňa napríklad účasť verejnosti (t. j. účasť je otvorená pre kohokoľvek) na

- schvaľovanie územných plánov podľa § 12 až 18 stavebného zákona,
- schválenie plánu manažmentu povodia podľa § 13 zákona č. 354/2004 Z. z. o vodách.

Ak sa teda verejnosť (jednotlivec alebo mimovládna organizácia) zúčastňovala napríklad na príprave územného plánu (územného plánu), stáva sa „zainteresovanou verejnosťou“ a má právo podať proti týmto aktom žalobu na súde.

Efektívnosť prístupu k spravodlivosti pred vnútroštátnymi súdmi sa významne zvýšila vďaka judikatúre Súdneho dvora Európskej únie a následnej judikatúre najvyššieho súdu. Konkrétne rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie mali veľmi pozitívny vplyv na výklad aktívnej legitímácie v správnom a súdnom konaní. Efektívnosť prístupu k spravodlivosti pred vnútroštátnymi súdmi sa v prvom rade výrazne zvýšila rozsudkom Súdneho dvora EÚ Lesoochranárske zoskupenie VLK proti Ministerstvu životného prostredia Slovenskej republiky (C-240/09), ktorý deklaroval nepriamy účinok čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru a povinnosť vnútroštátnych súdov vykladať vnútroštátne procesné právo v súlade s cieľom čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru.

Na základe žaloby viacerých mimovládnych organizácií a obyvateľov mesta Bratislavy a ich argumentácie odkazujúcej na čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru a judikatúru Súdneho dvora Európskej únie uznal Krajský súd v Bratislave ich postavenie účastníka konania pred správnym súdom a zrušil opatrenie „Integrovaný program zlepšovania kvality ovzdušia pre znečisťujúce látky PM10, NO2, benzopyrén a ozón v oblasti riadenia kvality ovzdušia“.

V súčasnosti nie sú známe žiadne ďalšie podobné prípady, existuje však šanca, že súdy by mohli takto rozhodnúť aj v iných prípadoch týkajúcich sa „konceptí, plánov alebo programov“, ktoré sa prijímajú vo forme „opatrenia orgánu verejnej správy“ alebo formou „všeobecne záväzného nariadenia obce“.

Okrem tohto pozitívneho vývoja však naďalej pretrvávajú nedostatky týkajúce sa prietahov v súdnych konaniach pred správnymi súdmi a nedostatočného využitia právomoci správnych súdov na priznanie odkladného účinku žaloby proti správne rozhodnutiu alebo opatreniu orgánu verejnej správy.

2) Aký je rozsah správneho preskúmania (ak je to vhodné) a súdneho preskúmania (ak je to vhodné)? Vztahuje sa na procesnú aj vecnú zákonnosť?

V zmysle čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru a rozsudkov Súdneho dvora EÚ sú súdy povinné vykladať procesné pravidlá tak, aby verejnosť mohla napadnúť procesnú aj hmotnoprávnu zákonnosť rozhodnutí, aktov alebo opomenutí.

3) Existuje pred podaním žaloby na súd požiadavka vyčerpania správnych opravných prostriedkov pred súdnymi opravnými prostriedkami?

Podľa Správneho súdneho poriadku musí žalobca pred podaním žaloby na súd vyčerpať riadne opravné prostriedky

proti napadnutému rozhodnutiu alebo opatreniu (t. j. odvolanie).

Pretože nie je možné podať odvolanie proti schváleniu plánu, programu alebo všeobecne záväzného nariadenia obce, nie je potrebné vyčerpáť administratívne opravné prostriedky pred podaním žaloby na súde.

4) Je potrebné na získanie aktívnej legitímácie na podanie žaloby pred vnútroštátnymi súdmi zúčastniť sa na verejnej konzultačnej fáze správneho konania – predkladať pripomienky, zúčastňovať sa na pojednávaní atď.?

Podľa Správneho súdneho poriadku môže osoba, ktorá má „právo zúčastniť sa na administratívnom konaní“ („zainteresovaná verejnosť“), podať žalobu na súde. Z princípu subsidiarity správneho súdnictva vyplýva, že osoba („zainteresovaná verejnosť“) musí využiť právo zúčastniť sa administratívneho konania (podať pripomienku, zúčastniť sa na pojednávaní, podať odvolanie), aby mohla podať žalobu na súde.

5) Je k dispozícii súdny príkaz ukladajúci povinnosť zdržať sa určitého konania? Ak áno, aké sú procedurálne požiadavky v súvislosti s oprávnením požiadať o jeho vydanie? Existujú okrem všeobecných vnútroštátnych ustanovení osobitné pravidlá uplatniteľné na každý sektor?

Ako už bolo uvedené vyššie, súd môže na návrh žalobcu priznať žalobe odkladný účinok (§ 185 Správneho súdneho poriadku). Súd môže žalobe priznať odkladný účinok, ak by okamžitým výkonom alebo inými právnymi následkami napadnutého rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo opatrenia orgánu verejnej správy hrozila závažná ujma, značná hospodárska škoda či finančná škoda, závažná ujma na životnom prostredí, prípadne iný vážny nenapraviteľný následok a priznanie odkladného účinku nie je v rozpore s verejným záujmom.

Správny súd môže uznesením na návrh žalobcu dočasne pozastaviť účinnosť všeobecne záväzného nariadenia, jeho časti alebo niektorého jeho ustanovenia, ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva a slobody, ak hrozí značná hospodárska škoda alebo závažná ujma na životnom prostredí, prípadne iný vážny nenapraviteľný následok (§ 362 ods. 1 Správneho súdneho poriadku).

Je teda teoreticky možné priznať odkladný účinok žalobe proti plánu alebo programu, ale pre žalobcu môže byť ťažké preukázať (z dôvodu absencie okamžitého priameho účinku plánu alebo programu), že existuje riziko závažnej ujmy, značnej hospodárskej škoda či finančnej škoda, závažnej ujmy na životnom prostredí, prípadne iný vážny nenapraviteľný následok.

6) Aké sú pravidlá, pokiaľ ide o náklady na podanie opravného prostriedku v súvislosti s prístupom k spravodlivosti v týchto oblastiach? Aké sú možné dôsledky neúspechu v konaní pred súdom? Aké sú ochranné opatrenia proti neprimerane vysokým nákladom a zahŕňajú tieto opatrenia výslovný zákonný odkaz na požiadavku, že náklady by nemali byť neprimerane vysoké?

Súdne poplatky za jednotlivé druhy žalôb v rámci správneho súdnictva sa stanovujú paušálne bez ohľadu na hodnotu veci (pozri zákon č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch).

Súdny poplatok za podanie správnej žaloby proti rozhodnutiu alebo opatreniu orgánu verejnej správy je 70 EUR.

Súdny poplatok za podanie správnej žaloby proti všeobecne záväznému nariadeniu obce je 50 EUR.

Od súdneho poplatku sú oslobodené nadácie a charitatívne organizácie, humanitárne organizácie, environmentálne organizácie a združenia pôsobiace v oblasti ochrany spotrebiteľa, ako aj obce a kraje v konaniach vo verejnom a sociálnom záujme.

Správny súd na návrh prizná oslobodenie od súdneho poplatku, ak to vyžadujú okolnosti účastníka konania.

Súdny poplatok bude vrátený, ak bolo súdne konanie prerušené, ak bola žaloba pred prejednaním veci zamietnutá alebo ak bola správna žaloba, kasačná sťažnosť alebo žaloba na obnovu súdneho konania vzatá späť.

V konaniach v správnom súdnictve súd prizná žalobcovi voči žalovanému právo na úplnú alebo čiastočnú náhradu dôvodne vynaložených trov konania, ak mal žalobca vo veci celkom alebo sčasti úspech. Správny súd však môže rozhodnúť, že náhradu trov konania celkom alebo sčasti neprizná, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa. Žalovanému prizná súd podľa pomeru jeho úspechu vo veci voči žalobcovi právo na náhradu dôvodne vynaložených trov konania iba, ak to možno spravodlivo požadovať. Správny súdny poriadok výslovne stanovuje, že orgánu štátnej správy však náhradu trov právneho zastúpenia možno priznať len výnimočne (keďže majú

vlastných zamestnancov - právnikov, ktorí ich môžu v spore zastupovať).

1.4. Rozhodnutia, akty alebo opomenutia týkajúce sa plánov a programov, ktoré sa musia pripraviť podľa právnych predpisov EÚ v oblasti životného prostredia[4]

Plány zahrnuté v tejto časti zahŕňajú:

1. Programy zlepšovania kvality ovzdušia (požadované v smernici č. 2008/50/ES o kvalite okolitého ovzdušia a čistejšom ovzduší v Európe)
2. Plány odpadového hospodárstva (požadované podľa smernice č. 2008/98 / ES o odpadoch).
3. Plány vodného hospodárstva (požadované smernicou 2000/60/ES, ktorou sa stanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva) vrátane plánov manažmentu povodia a plánov manažmentu čiastkových povodí.
4. Oblasti v sústave Natura 2000 (požadované smernicou 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín).

1) Aká je uplatniteľná vnútroštátna právna úprava v oblasti aktívnej legitímácie jednotlivcov, ako aj MVO, ktoré chcú dosiahnuť a) správne preskúmanie a b) podať opravný prostriedok na vnútroštátny súd v súvislosti s obsahom plánu (najmä podmienky, ktoré treba splniť, a akékoľvek lehoty, ktoré sa uplatňujú na podanie opravného prostriedku)? Do akej miery je úroveň prístupu k vnútroštátnym súdom účinná v súvislosti s judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie a akoukoľvek súvisiacou vnútroštátnou judikatúrou?

V slovenskej legislatíve nie je ustanovenie, ktoré výslovne poskytuje jednotlivcom alebo mimovládny organizáciám prístup k spravodlivosti, pokiaľ ide o „koncepty, plány alebo programy“ týkajúce sa životného prostredia.

Správny súdny poriadok však výslovne umožňuje „zainteresovanej verejnosti“ podať žalobu proti „opatreniu orgánu verejnej správy“ a proti „všeobecne záväznému nariadeniu“.

„Koncepty, plány alebo programy“, aby mohli byť napadnuté pred súdom, musia byť buď opatrením orgánu verejnej správy, alebo musia byť prijaté vo forme „všeobecne záväzného nariadenia obce“.

Osoba, ktorej práva boli porušené, alebo „zainteresovaná verejnosť“ môže napadnúť na súde nielen rozhodnutie, ale aj opatrenie orgánu verejnej správy.

Podľa § 178 ods. 1 Správneho súdneho poriadku žalobcom je fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá o sebe tvrdí, že ako účastník administratívneho konania bola rozhodnutím orgánu verejnej správy alebo opatrením orgánu verejnej správy ukrátená na svojich právach alebo právom chránených záujmoch.

Podľa § 178 ods. 3 a § 359 ods. 2 Správneho súdneho poriadku „zainteresovaná verejnosť“ je oprávnená podať správnu žalobu proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy, ak tvrdí, že tým bol porušený verejný záujem v oblasti životného prostredia.

Podľa § 42 ods. 1 Správneho súdneho poriadku, ak má „zainteresovaná verejnosť“ právo podľa osobitného predpisu „zúčastniť sa“ na administratívnom konaní vo veciach životného prostredia, je oprávnená

- podať na súde žalobu proti rozhodnutiu alebo opatreniu orgánu verejnej správy,
- podať žalobu na súd proti nezákonnej nečinnosti orgánu verejnej správy,
- podať žalobu na súd proti všeobecne záväznému nariadeniu obce (napr. územný plán upravujúci využitie územia je prijatý všeobecne záväzným nariadením obce).

To znamená, že podľa Správneho súdneho poriadku je „zainteresovaná verejnosťou“ osoba, ktorá má „právo zúčastniť sa na administratívnom konaní“ vo veciach životného prostredia podľa osobitných zákonov o životnom prostredí.

„Zainteresovaná verejnosťou“ môže byť fyzická osoba, právnická osoba, miestne občianske združenie alebo mimovládna environmentálna organizácia. V praxi existujú aj prípady, keď sa aj obec alebo zahraničný právny subjekt (zahraničná mimovládna organizácia podporujúca ochranu životného prostredia) stali „zainteresovanou

verejnou“.

V tejto súvislosti je dôležité, ako je „zainteresovaná verejnou“ definovaná v sektorovo špecifických zákonoch upravujúcich správne konania v oblasti životného prostredia.

Na to, aby bola verejnou „zainteresovanou verejnou“ v zmysle Zákonníka súdneho správneho poriadku a aby mala právo podať žalobu na súde, musí spĺňať stanovené podmienky. Podstatné je najmä splnenie podmienky, že príslušník verejnosti má „právo zúčastniť sa na administratívnom konaní podľa osobitného predpisu“. „Právo zúčastniť sa na administratívnom konaní“ je širší pojem ako postavenie „účastníka správneho konania“.

Pokiaľ ide o „koncepty, plány alebo programy“, medzi „právo na účasť v administratívnom konaní“ patrí napríklad účasť verejnosti na schvaľovaní programu ochrany ovzdušia podľa § 10 zákona č. 137/2010. Z.z. o ovzduší.

Ak sa teda verejnou (jednotlivec alebo mimovládna organizácia) zúčastňovala napríklad na príprave programu ochrany ovzdušia, stane sa z nej „zainteresovaná verejnou“ a má právo proti tomuto plánu podať žalobu na súde.

Na základe žaloby viacerých mimovládnych organizácií a obyvateľov mesta Bratislavy zrušil Krajský súd v Bratislave opatrenie Okresného úradu Bratislava „Integrovaný program zlepšovania kvality ovzdušia pre znečisťujúce látky PM10, NO2, benzopyrén a ozón v oblasti manažment kvality ovzdušia na území Hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy“, rozsudkom 5S/31/2017 z 13. novembra 2018.

Krajský súd zrušil Integrovaný program z dôvodu, že

- pri zverejnení návrhu integrovaného programu neboli dodržané procesné podmienky,
- oznámenie o verejnom prerokovaní návrhu integrovaného programu nebolo zverejnené na internetovej stránke žalovaného,
- Integrovaný program bol zverejnený na webovej stránke bez informácií o dôvodoch prijatia programu a informáciách o účasti verejnosti na jeho príprave,
- nedodržanie požiadaviek stanovených zákonom č. 137/2010 Z. z. o ovzduší a článok 13 smernice 2008/50/ES,
- opatrenia prijaté a začlenené do integrovaného programu neboli merateľné, kontrolovateľné a časovo ohraničené (aby sa obdobie, v ktorom dôjde k prekročeniu množstva znečistenia, čo najviac skrátilo).

Krajský súd Integrovaný program zrušil, pretože nespĺňal zákonné požiadavky, najmä neobsahoval požadované náležitosti a okresný úrad nedodržiaval procesné podmienky na schválenie programu a zabránil účasti verejnosti na jeho tvorbe.

Krajský súd sa odvolal na rozsudok Súdneho dvora EÚ C-237/07 Janeček, v ktorom Súdny dvor rozhodol o povinnosti vypracovať akčný plán na zlepšenie kvality ovzdušia.

Krajský súd poukázal aj na rozsudok Súdneho dvora EÚ C-404/13 ClientEarth, v ktorom Súdny dvor uviedol, že vnútroštátne súdy sú povinné preskúmať obsah programov pri zlepšovaní kvality ovzdušia a posúdiť, či obsiahnuté opatrenia povedú k dosiahnutiu limitov v čo najkratšom čase.

Judikatúra Súdneho dvora EÚ tak umožnila úspešne napadnúť tento plány súdnou cestou a významne prispela k účinnosti súdnej ochrany v tomto prípade.

Okrem tohto pozitívneho vývoja však naďalej pretrvávajú nedostatky týkajúce sa prietahov v súdnych konaniach pred správny súdmi a nedostatočného využitia právomoci správnych súdov na priznanie odkladného účinku žalobe proti správnomu rozhodnutiu alebo opatreniu orgánu verejnej správy.

2) Je forma, v akej sa plán alebo program prijíma, odlišná z hľadiska aktívnej legitímácie (pozri aj oddiel 2.5)?

Ak je plán alebo program prijatý rozhodnutím alebo opatrením, možno ich preskúmať v súlade s vyššie uvedenými ustanoveniami Správneho súdneho poriadku.

Ak je plán alebo program prijatý vo forme právneho predpisu (legislatívy), možno ho napadnúť iba na ústavnom súde. Iba niektoré subjekty sú oprávnené podať návrh na začatie konania pred ústavným súdom (najmenej päťina členov parlamentu - teda najmenej 30 členov parlamentu, prezident Slovenskej republiky, vláda Slovenskej republiky, súd, generálny prokurátor, verejný ochranca práv).

3) Aký je rozsah správneho preskúmania (ak je to vhodné) a súdneho preskúmania (ak je to vhodné)? Vzťahuje sa na procesnú aj vecnú zákonnosť?

V zmysle čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru a rozsudkov Súdneho dvora EÚ sú sudy povinné vykladať procesné pravidlá tak, aby verejnosť mohla napadnúť procesnú aj hmotnoprávnu zákonnosť rozhodnutí, aktov alebo opomenutí.

4) Existuje pred podaním žaloby na súd požiadavka vyčerpania správnych opravných prostriedkov pred súdnymi opravnými prostriedkami?

Podľa Správneho súdneho poriadku musí žalobca pred podaním žaloby na súd vyčerpať riadne opravné prostriedky proti napadnutému rozhodnutiu alebo opatreniu (t. j. odvolanie).

Pretože nie je možné podať odvolanie proti schváleniu plánu, programu alebo všeobecne záväzného nariadenia obce, nie je potrebné vyčerpať administratívne opravné prostriedky pred podaním žaloby na súde.

5) Je potrebné na získanie aktívnej legitímácie na podanie žaloby pred vnútroštátnymi súdmi zúčastniť sa na verejnej konzultačnej fáze správneho konania – predkladať pripomienky, zúčastňovať sa na pojednávaní atď.?

Podľa Správneho súdneho poriadku môže osoba, ktorá má „právo zúčastniť sa na administratívnom konaní“ („zainteresovaná verejnosť“), podať žalobu na súde. Z princípu subsidiarity správneho súdnictva vyplýva, že osoba („zainteresovaná verejnosť“) musí využiť právo zúčastniť sa administratívneho konania (podať pripomienku, zúčastniť sa na pojednávaní, podať odvolanie), aby mohla podať žalobu na súde.

„Zainteresovaná verejnosť“ však môže podať žalobu aj v prípade, ak orgán verejnej moci zabráni verejnosti zúčastniť sa na vypracovaní plánu alebo programu (pozri vyššie rozsudok Krajského súdu v Bratislave 5S / 31/2017 z 13. novembra 2018).

6) Sú niektoré dôvody/tvrdenia vylúčené (neprijaté) zo štádia súdneho preskúmania?

Ako už bolo uvedené, preskúmanie a overenie vedeckej a technickej presnosti v súdnych konaniach je obmedzené. Podľa Správneho súdneho poriadku sudy nepreskúmajú rozhodnutia orgánov verejnej správy a opatrenia orgánov verejnej správy, ktorých vydanie závisí výlučne od posúdenia zdravotného stavu osôb alebo technického stavu vecí, ak neznamenajú právnu prekážku výkonu povolenia, zamestnania, podnikateľskej alebo inej hospodárskej činnosti (to neplatí na rozhodnutia a opatrenia v sociálnych veciach). Pri rozhodnutí, opatrení alebo inom zásahu, ktoré orgán verejnej správy vydal alebo vykonal na základe zákonom povolenej správnej úvahy, správny súd preskúma iba, či také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah nevybočili z medzí a hľadísk ustanovených zákonom. Správny súd neposudzuje účelnosť, hospodárnosť a vhodnosť rozhodnutia orgánu verejnej správy, opatrenia orgánu verejnej správy alebo iného zásahu orgánu verejnej správy (s výnimkou preskúmania správnych sankcií).

To znamená, že použitie argumentov týkajúcich sa posúdenia zdravotného alebo technického stavu osoby, efektívnosti, hospodárnosti a primeranosti rozhodnutia orgánu verejnej správy je v rámci súdneho konania v správnom súdnictve obmedzené.

Súd však môže preskúmať odborné a technické zistenia, či nedošlo k rozporu medzi týmito zisteniami a závermi a úvahami správnych orgánov.

7) Primerané, spravodlivé – ako sa to uplatňuje vo vnútroštátnej jurisdikcii?

Podľa správneho poriadku majú všetci účastníci v konaní rovnaké procesné práva a povinnosti. Podľa Správneho súdneho poriadku majú účastníci v konaní pred správnym súdom rovnaké práva a povinnosti.

8) Ako sa pojem „včasné“ vykonáva vnútroštátnymi právnymi predpismi?

Podľa správneho poriadku sú správne orgány povinné svedomite a zodpovedne sa zaoberať každou vecou, ktorá je predmetom konania, vybaviť ju včas a bez zbytočných prieťahov a použiť najvhodnejšie prostriedky, ktoré vedú k správne vybaveniu veci.

Správny poriadok ustanovuje lehoty na vydanie správneho rozhodnutia (pozri vyššie).

Správny súd môže žalobe priznať odkladný účinok tak, aby výkon napadnutého rozhodnutia nespravil súdny prieskum rozhodnutia zbytočným.

Ak správny súd priznal správnej žalobe odkladný účinok (podľa § 185 písm. a)), je povinný rozhodnúť o správnej žalobe do šiestich mesiacov od vydania uznesenia o priznaní odkladného účinku (§ 187 ods. 1 Správneho súdneho poriadku).

9) Je k dispozícii súdny príkaz ukladajúci povinnosť zdržať sa určitého konania? Ak áno, aké sú procedurálne požiadavky v súvislosti s oprávnením požiadať o jeho vydanie? Existujú okrem všeobecných vnútroštátnych ustanovení osobitné pravidlá uplatniteľné na každý sektor?

Ako už bolo uvedené vyššie, súd môže na návrh žalobcu priznať žalobe odkladný účinok (§ 185 Správneho súdneho poriadku). Súd môže žalobe priznať odkladný účinok, ak by okamžitým výkonom alebo inými právnymi následkami napadnutého rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo opatrenia orgánu verejnej správy hrozila závažná ujma, značná hospodárska škoda či finančná škoda, závažná ujma na životnom prostredí, prípadne iný vážny nenapraviteľný následok a priznanie odkladného účinku nie je v rozpore s verejným záujmom.

Správny súd môže uznesením na návrh žalobcu dočasne pozastaviť účinnosť všeobecne záväzného nariadenia, jeho časti alebo niektorého jeho ustanovenia, ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva a slobody, ak hrozí značná hospodárska škoda alebo závažná ujma na životnom prostredí, prípadne iný vážny nenapraviteľný následok (§ 362 ods. 1 Správneho súdneho poriadku).

Je teda teoreticky možné priznať odkladný účinok žalobe proti plánu alebo programu, ale pre žalobcu môže byť ťažké preukázať (z dôvodu absencie okamžitého priameho účinku plánu alebo programu), že existuje riziko závažnej ujmy, značnej hospodárskej škoda či finančnej škoda, závažnej ujmy na životnom prostredí, prípadne iný vážny nenapraviteľný následok.

10) Aké sú pravidlá, pokiaľ ide o náklady na podanie opravného prostriedku v súvislosti s prístupom k spravodlivosti v týchto oblastiach? Aké sú možné dôsledky neúspechu v konaní pred súdom? Aké sú ochranné opatrenia proti neprimerane vysokým nákladom a zahŕňajú tieto opatrenia výslovný zákonný odkaz na požiadavku, že náklady by nemali byť neprimerane vysoké?

Súdne poplatky za jednotlivé druhy žalôb v rámci správneho súdnictva sa stanovujú paušálne bez ohľadu na hodnotu veci (pozri zákon č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch).

Súdny poplatok za podanie správnej žaloby proti rozhodnutiu alebo opatreniu orgánu verejnej správy je 70 EUR.

Súdny poplatok za podanie správnej žaloby proti všeobecne záväznému nariadeniu obce je 50 EUR.

Od súdneho poplatku sú oslobodené nadácie a charitatívne organizácie, humanitárne organizácie, environmentálne organizácie a združenia pôsobiace v oblasti ochrany spotrebiteľa, ako aj obce a kraje v konaniach vo verejnom a sociálnom záujme.

Správny súd na návrh prizná oslobodenie od súdneho poplatku, ak to vyžadujú okolnosti účastníka konania.

Súdny poplatok bude vrátený, ak bolo súdne konanie prerušené, ak bola žaloba pred prejednaním veci zamietnutá alebo ak bola správna žaloba, kasačná sťažnosť alebo žaloba na obnovu súdneho konania vzatá späť.

V konaniach v správnom súdnictve súd prizná žalobcovi voči žalovanému právo na úplnú alebo čiastočnú náhradu dôvodne vynaložených trov konania, ak mal žalobca vo veci celkom alebo sčasti úspech. Správny súd však môže rozhodnúť, že náhradu trov konania celkom alebo sčasti neprizná, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa. Žalovanému prizná súd podľa pomeru jeho úspechu vo veci voči žalobcovi právo na náhradu dôvodne vynaložených trov konania iba, ak to možno spravodlivo požadovať. Správny súdny poriadok výslovne stanovuje, že orgánu štátnej správy však náhradu trov právneho zastúpenia možno priznať len výnimočne (keďže majú vlastných zamestnancov - právnikov, ktorí ich môžu v spore zastupovať).

1.5. Výkonné nariadenia a/alebo všeobecne uplatniteľné právne záväzné

normatívne nástroje používané na vykonávanie právnych predpisov EÚ v oblasti životného prostredia a súvisiacich regulačných aktov EÚ[5]

1) Aká je uplatniteľná vnútroštátna právna úprava v oblasti aktívnej legitímácie jednotlivcov, ako aj MVO, ktoré chcú dosiahnuť a) správne preskúmanie a b) podať opravný prostriedok na vnútroštátny súd v súvislosti s postupmi prijatia rozhodnutia alebo jeho obsahom, aktu alebo opomenutím vnútroštátneho regulačného aktu (najmä podmienky, ktoré treba splniť, a akékoľvek lehoty, ktoré sa uplatňujú na podanie opravného prostriedku)? Do akej miery je úroveň prístupu k vnútroštátnym súdom účinná v súvislosti s judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie a akoukoľvek súvisiacou vnútroštátnou judikatúrou?

Ak je akt prijatý vo forme všeobecne záväzného právneho predpisu, jedinou možnosťou jeho súdneho preskúmania je preskúmanie pred ústavným súdom.

Podľa článku 125 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje napríklad o súlade

- zákonov s ústavou a medzinárodnými zmluvami,
- nariadení vlády a všeobecne záväzných právnych predpisov vydávaných ministerstvami a inými ústrednými orgánmi štátnej správy s ústavou a so zákonmi, a
- všeobecne záväzných právnych predpisov vydávaných miestnymi orgánmi štátnej správy a samosprávy s ústavou a so zákonmi.

Na podanie návrhu začatie preskúmania týchto aktov pred ústavným súdom sú oprávnené iba konkrétne subjekty (napr. najmenej pätina členov parlamentu, prezident Slovenskej republiky, vláda, súd, generálny prokurátor, verejný ochranca práv).

Ak je okresný súd, krajský súd alebo najvyšší súd toho názoru, že všeobecne záväzný právny predpis alebo konkrétne ustanovenie týkajúce sa predmetu konania je v rozpore s ústavou, ústavnými zákonmi, medzinárodnými zmluvami alebo zákonmi, preruší súdneho konanie a podá návrh na ústavný súd. Nález ústavného súdu je záväzný pre všetky súdy (čl. 144 ods. 2 ústavy).

Verejnosť (jednotlivci ani mimovládne organizácie) nemá možnosť navrhnúť zrušenie právneho predpisu v ústavnej sťažnosti proti konkrétnemu rozhodnutiu súdu, v ktorom bol tento právny predpis aplikovaný.

V konaní pred okresným súdom, krajským súdom alebo najvyšším súdom však môže verejnosť (jednotlivci alebo mimovládne organizácie) navrhnúť, aby súd prerušil konanie a podal návrh na ústavný súd z dôvodu, že právny predpis je v rozpore ústavou alebo medzinárodnou zmluvou.

Ako však bolo uvedené vyššie, ak je akt prijatý vo forme „všeobecne záväzného nariadenia obce“, „zainteresovaná verejnosť“ je oprávnená podať žalobu proti „všeobecne záväznému nariadeniu obce“ (§ 42 ods. 1 Správneho súdneho poriadku).

Ústavný súd výslovne uviedol, že skúma súlad vnútroštátnych právnych predpisov s Aarhuským dohovorom. Aarhuský dohovor je preto výslovne uznaný ako medzinárodný dohovor, ktorý má prednosť pred právnymi predpismi Slovenskej republiky a ako všeobecne záväzný právny predpis týkajúci sa prístupu k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia.

Ako už bolo uvedené vyššie, novela zákona týkajúca sa urýchlenia výstavby diaľnic (zákon č. 669/2007 Z. z.), ktorá bola prijatá v roku 2017, vylúčila právomoc súdu priznať odkladný účinok žalobe proti územnému rozhodnutiu na výstavbu diaľnice a stavebnému povoleniu na stavbu diaľnic. Ústavný súd rozhodnutím PL. ÚS 18 / 2017-152 zo 4. novembra 2020 rozhodol, že tento zákon je v rozpore s čl. 9 ods. 4 Aarhuského dohovoru, ktorý zakotvuje právo verejnosti, aby správny súd mohol nariadiť odklad vykonateľnosti rozhodnutia správneho orgánu po podaní žaloby proti rozhodnutiu správneho orgánu o povolení projektu.

Ústavný súd pri kontrole všeobecne záväzných právnych aktov priamo neuplatňoval požiadavky efektívnosti prístupu k národným súdom v záležitostiach životného prostredia formulované v judikatúre Súdneho dvora EÚ. Ako však bolo uvedené vyššie, ústavný súd priamo odkázal na Aarhuský dohovor a preskúmal súlad vnútroštátneho legislatívneho aktu s Aarhuským dohovorom.

2) Aký je rozsah správneho preskúmania (ak je to vhodné) a súdneho preskúmania (ak je to vhodné)? Vzťahuje sa na procesnú aj vecnú zákonnosť?

Ústavný súd preskúmava hmotnoprávnu aj procesnú zákonnosť právnej úpravy. Ústavný súd skúma, či bolo nariadenie prijaté v medziach právomoci a kompetencie príslušného orgánu a zákonom stanoveným spôsobom.

3) Existuje pred podaním žaloby na súd požiadavka vyčerpania správnych opravných prostriedkov pred súdnymi opravnými prostriedkami?

Konkrétne subjekty oprávnené podať návrh na začatie konania o preskúmaní súladu právnych predpisov pred ústavným súdom (najmenej pätina členov parlamentu, prezident Slovenskej republiky, vláda, súd, generálny prokurátor, verejný ochranca práv) nemusia pred podaním návrhu vyčerpať nejaké opravné prostriedky.

Čo sa týka verejnosti, tak ako bolo vyššie uvedené, verejnosť nemá právo priamo napadnúť legislatívne akty na ústavnom súde.

4) Je potrebné na získanie aktívnej legitímácie na podanie žaloby pred vnútroštátnymi súdmi zúčastniť sa na verejnej konzultačnej fáze správneho konania – predkladať pripomienky, zúčastňovať sa na pojednávaní atď.?

Subjekty, ktoré sú oprávnené podať návrh na začatie konania na ústavnom súde o preskúmaní súladu právnych predpisov, sa nemusia zúčastňovať konzultačných konaní.

5) Je k dispozícii súdny príkaz ukladajúci povinnosť zdržať sa určitého konania? Ak áno, aké sú procedurálne požiadavky v súvislosti s oprávnením požiadať o jeho vydanie? Existujú okrem všeobecných vnútroštátnych ustanovení osobitné pravidlá uplatniteľné na každý sektor?

Ak ústavný súd prijme návrh na začatie konania, môže pozastaviť účinnosť napadnutých právnych predpisov, ich častí, prípadne niektorých ich ustanovení, ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva a slobody, ak hrozí značná hospodárska škoda alebo iný vážny nenapraviteľný následok.

6) Aké sú pravidlá, pokiaľ ide o náklady na podanie opravného prostriedku v súvislosti s prístupom k spravodlivosti v týchto oblastiach? Aké sú možné dôsledky neúspechu v konaní pred súdom? Aké sú ochranné opatrenia proti neprimerane vysokým nákladom a zahŕňajú tieto opatrenia výslovný zákonný odkaz na požiadavku, že náklady by nemali byť neprimerane vysoké?

Konanie pred ústavným súdom spravidla nepodlieha súdnym poplatkom.

Avšak v právne a skutkovo podobných prípadoch, o ktorých predtým rozhodoval ústavný súd, a v ktorých sťažovateľ, ktorý ústavnú sťažnosť podal, nebol úspešný, ústavný súd nariadi sťažovateľovi zaplatiť súdny poplatok vo výške 30 EUR za jedenástu a každú ďalšiu sťažnosť podaný tým istým sťažovateľom v tom istom roku.

Navrhovateľ musí byť v celom konaní pred ústavným súdom zastúpený advokátom. Ak je navrhovateľ advokátom, nemusí byť v konaní zastúpený. Orgán verejnej moci ako účastníka konania zastupuje osoba oprávnená konať v jeho mene alebo ňou poverený zástupca, ktorý musí mať vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa. Skupinu poslancov národnej rady ako účastníka konania zastupuje poverený zástupca. Orgán verejnej moci, ako aj skupina poslancov národnej rady sa môžu v konaní nechať zastúpiť advokátom. V konaní pred ústavným súdom sa advokát nemôže dať zastúpiť advokátskym koncipientom.

Sťažnosť podaná na ústavný súd musí byť doložená plnou mocou a v tejto plnej moci musí byť výslovne uvedené, že bola vydaná za účelom zastupovania pred ústavným súdom.

Požiadavka povinného zastúpenia advokátom v konaní pred ústavným súdom neplatí, ak nižší súd postúpil vec na ústavný súd z dôvodu pochybnosti o ústavnosti aplikovaného právneho predpisu, pretože nejde o individuálnu ústavnú sťažnosť, ale o preskúmanie právneho predpisu, a žalobca nie je účastníkom konania.

7) Je možné podať opravný prostriedok na vnútroštátny súd v súvislosti s akýmkoľvek súvisiacim regulačným aktom EÚ na účely odkazu na platnosť podľa článku 267 ZFEÚ, a ak áno, ako?^[6]

Povinnosť súdov podať návrh na začatie prejudiciálneho konania Súdného dvora EÚ sa uplatňuje na všetky prípady výkladu práva EÚ a vzťahuje sa tiež na výklad platnosti aktov prijatých inštitúciami a orgánmi EÚ.

Každá strana v spore môže požiadať súd, aby podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, je však iba na jeho rozhodnutí, či tak urobí.

Podľa vnútroštátneho práva neexistuje žiadny konkrétny postup priameho napadnutia aktu prijatého inštitúciou alebo orgánom EÚ pred vnútroštátnym súdom.

[1] Táto kategória prípadov odráža nedávnu judikatúru SDEÚ, ako napríklad: Vec C-664/15 – Protect (EU:C:2017:987), vec C-240/09 (EU:C:2011:125) – Ochrana slovenského medveďa hnedého, pozri oznámenie Komisie C/2017/2616 o prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia, Ú. v. EÚ C 275, 18.8.2017, s. 1.

[2] Smernica SEA sa týka plánov a programov. Vzťahuje sa na ne aj článok 7 a článok 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru.

[3] Pozri zistenia v [ACCC/C/2010/54](#), kde je k dispozícii príklad plánu, ktorý nebol predložený podľa postupov uvedených v SEA, na ktorý sa však vzťahujú požiadavky na účasť verejnosti podľa článku 7 Aarhuského dohovoru.

[4] Atria do rozsahu pôsobnosti článku 7 a článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru. Pozri aj príslušnú judikatúru Súdneho dvora Európskej únie, napr. vec C-237/97, Janecek a veci ako Boxus a Solvay C-128/09-C-131/09 a C-182/10, ako sa uvádza v oznámení Komisie C(2017) 2616 o prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia.

[5] Takéto akty patria do rozsahu pôsobnosti článku 8 a článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru. Príklad takéhoto aktu sa týka rozhodnutia vnútroštátnej správy vo veci C-281/16, Vereniging Hoekschewaards Landschap, ECLI:EU:C:2017:774.

[6] Pokiaľ ide o príklad takéhoto návrhu na začatie prejudiciálneho konania, pozri vec C-281/16 Vereniging Hoekschewaards Landschap, ECLI:EU:C:2017:774.

■ Posledná aktualizácia: 18/08/2025

Obsah pôvodných vnútroštátnych jazykových verzií na tejto webovej lokalite spravujú príslušné členské štáty. Preklady týchto textov zabezpečila Európska komisia. V prekladoch preto ešte môžu chýbať možné úpravy pôvodných textov, ktoré neskôr vykoná príslušný štátny orgán členského štátu. Európska komisia vylučuje akúkoľvek zodpovednosť za akékoľvek informácie alebo údaje obsiahnuté alebo uvedené v tomto dokumente. Právne normy v oblasti autorských práv členského štátu zodpovedných za túto stránku nájdete v právnom oznámení.